

บทความวิชาการ

การพัฒนาความรู้แนวพุทธสู่ชีวิตวิถีใหม่ Buddhist Knowledge Development to way of life.

พระครูปริยัติกิตติวงศ์ (ปกิตต์ สุพรรณไสว)

Phrakhru pariyatkittiwong Pakit Suphansawai

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

Bachelor of Arts in Buddhist Management Program

วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

Suphanburi Buddhist College

prakit.sup@mcu.ac.th

Received: 20 November 2022 Revised: 22 November 2022

Accepted: 9 December 2022

บทคัดย่อ

การพัฒนาความรู้แนวพุทธสู่ชีวิตวิถีใหม่ เป็นการยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่การยกระดับชุมชนที่มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวประโยชน์สาธารณะของสมาชิกโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เอื้ออาทรต่อกัน ประสานงานด้วยวิถีโพธิญาณ มุ่งประโยชน์ส่วนร่วม มีความเสมอภาคผูกพันกันจนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน พึ่งพิงตนเองได้ มีการพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ เป็นการถ่ายทอดทักษะความรู้แนวพุทธ และสร้างความเข้าใจเรื่องต้นทุนของชุมชน ทั้งยังทำความเข้าใจร่วมกันเกิดความสอดคล้องกับความต้องการรับการพัฒนาของชุมชน และพัฒนาสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความสนใจในนวัตกรรมถือเป็นความสำเร็จก้าวแรกที่จะพัฒนาไปสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนา, ความรู้, แนวพุทธ, ชีวิตวิถีใหม่

Abstract.

Buddhist knowledge development for the new approach of living is the study with the purpose to empower the community strengths by the member's participation. This would lead the community to have same goal and adhere to the members' public interests. By applying the Buddhist principle of saṅghavattu 4 (the principle of service) which is composed of generosity to one another, collaboration with kind speech, focusing on common interests, and treating everyone evenly and equally, this will generate bonding as a part of the community and enable self-reliance to continuously develop ones' abilities through various learning processes. Disseminating this knowledge is the passing on of the Buddhist skills and knowledges. It also builds the understanding about the assets of the community and effectively creates the mutual understanding that is consistent with the community need for development and product development. Paying attention to innovation is considered as the first step to the success of this participatory community strength management to empower the community to the next level.

Keywords: development, Sanghavattu dhammas IV, Buddhism style, new way of life

บทนำ

สถานการณ์แนวโน้มของโลกปี พ.ศ. 2563 – 2565 มีมิติที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสร้างผลกระทบแก่ประชาคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม สำหรับสถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจนั้น ได้แก่ แนวโน้มของการขยายตัวของสภาพ เศรษฐกิจที่จะมีการชะลอตัวลงและมีความเสี่ยงเกิดความผันผวนในระบบเศรษฐกิจและการเงิน ในเกณฑ์สูง นวัตกรรมทางการเงิน การค้าการลงทุนที่ทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ความไม่แน่นอน ของการปรับทิศทางทางดำเนินงานนโยบายการเงินของมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจาก บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศเกิดใหม่ และในมิติ ทางด้านสังคมนั้น ได้แก่ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิด นวัตกรรมใหม่ ๆ มากมาย วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ก้าวหน้าซึ่งส่งผลให้อายุเฉลี่ยของประชากรโลกสูงขึ้น จำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น ความเป็นพหุวัฒนธรรม และความเหลื่อมล้ำในสังคม ที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกที่ต้องเผชิญและไม่สามารถ ควบคุมได้ นับได้ว่าเป็นความท้าทายสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวและเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันใกล้

ชุมชนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยพื้นฐานในการขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ การพัฒนาชุมชนนั้นมีแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่การสรรหากระบวนการ แนวทาง รูปแบบ ของกิจกรรมหรือโครงการที่หนุนเสริมการพัฒนา โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนเอง นอกจากภาครัฐแล้ว พระพุทธศาสนาถือเป็นหัวใจสำคัญที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านสติและปัญญา เพราะพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันหลักในสังคมไทยและเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย ที่มีความสัมพันธ์กับวิถี

ชีวิตของคนไทยอย่างแนบแน่นในทุกมิติ ทั้งมิติวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภาษา ศีลธรรม และขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะชุมชนในชนบท วัดและพระสงฆ์จะมีบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนอย่างมาก วัดจะเป็นศูนย์รวมทางทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดนโยบาย โดยการนำมิติทางศาสนาเข้ามาแก้ไขวิกฤตสังคมด้วยการส่งเสริมนำพลัง “บ ว ร” บ้าน วัด โรงเรียน ร่วมสร้าง สังคมคุณธรรม ฉะนั้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีความจำเป็นยิ่งต่อการยกระดับชุมชนเข้มแข็งที่เน้น ไปในด้านการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2560, หน้า 6)

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนั้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมการจัดการชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในเขตตำบลจรเข้มสามพันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ ร่างแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) ของ กระทรวงมหาดไทย แผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานที่จะต้องพัฒนาระบบกลไก การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การพึ่งตนเอง พัฒนาการบริหารจัดการชุมชนให้พึ่งตนเองได้ สร้างระบบกลไก และกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง พัฒนางค์กรให้มีขีด สมรรถนะสูง และบุคลากรมีอุดมการณ์ในงานพัฒนาชุมชน และเชี่ยวชาญการทำงานเชิงบูรณาการ (กระทรวงมหาดไทย (ออนไลน์), หน้า <http://www.stabundamrong.go.th/web>. วันที่สืบค้น 3 กันยายน ยน 2563) โดยมีอำนาจหน้าที่ให้พัฒนาการนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลผลิตและผลสำเร็จที่สามารถบรรลุ วิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชน พึ่งตนเองได้ ภายในปี 2565” และสอดคล้องด้วยความรู้แนว พุทธ เช่น นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาบูรณาการเข้ากับการพัฒนาชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่

ดังนั้นการที่จะยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ได้จำเป็นต้อง สร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนาบนแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่การสรรหากระบวนการ แนวทาง รูปแบบ ของ กิจกรรมหรือโครงการที่หนุนเสริมการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของ ตนเองของตำบลจรเข้มสามพัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี

ความของคำว่าการพัฒนา

นักวิชาการหลายท่านพยายามอธิบายความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่สำคัญ คือ แนวคิดของพระธรรมปิฎก กล่าวว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาที่มีคุณภาพครบทั้งสามด้าน ประกอบด้วย ชีวิตมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการสำคัญอยู่ ที่เพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ ลดการเบียดเบียนกัน และเกื้อกูลต่อกันให้มากขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546, หน้า 106)

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ต้องการการจัดทรัพยากรทั้งธรรมชาติและมนุษย์ รวมทั้งทรัพยากร การเงินและวัสดุทั้งปวงให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่งและอยู่ดีกินดี โดยไม่ ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อส่งมอบไว้สำหรับคนรุ่นหลัง และการที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมได้นั้นจะต้องพัฒนาคนให้มี ความรู้ ความสามารถมีศักยภาพในการจัดการการพัฒนา (ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์, 2557, หน้า 2)

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี พัฒนาที่เข้าใจโดยทั่วไป มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายจากรูปศัพท์ คือ หมายถึงการ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการ ทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างเป็นระบบ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี , 2526, หน้า 1)

สรุปได้ว่า การพัฒนาคือการทำให้เจริญเกิดการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดีกว่าเดิม เป็น แนวคิดการผสมผสานระหว่างการพัฒนาอรรถศาสตร์และการพัฒนาที่สนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้คนอยู่ ดีกินดีและมีความสุขสามารถพึ่งพาตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

แนวคิดเรื่องความรู้

นิยามของความรู้

พรณี สวนเพลง (พรณี สวนเพลง, 2552, หน้า 15) ได้กล่าวว่า ความรู้หมายถึงสิ่งที่สั่งสมมา จากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อมที่สามารถสื่อสารและแบ่งปันกันได้ และการนำ ความรู้ไปใช้ ประโยชน์ในการสรุป การตัดสินใจ และการคาดการณ์ข้างหน้า รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ และ ความรู้มี 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาติญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอด ออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม และความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และ บางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2550, หน้า 24) ได้กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรม ขั้นตอนที่ผู้เรียนรู้เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ใน ขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างและวิธีแก้ไขปัญหา ส่วน ความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน “การแปล” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเขียนบรรยาย เกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง และ “การให้ความหมาย” ที่แสดงออกมาในรูปของความ คิดเห็นและข้อสรุป รวมถึงความสามารถในการ “คาดคะเน” หรือการคาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น การจัดการ ความรู้เป็นการรวบรวมวิธีปฏิบัติขององค์การและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการนำไปใช้ และการ เผยแพร่ความรู้และบริบทต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ

กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) โดยสรุปการจัดการความรู้เป็น กระบวนการหนึ่ง ซึ่งช่วยองค์การในการระบุ คัดเลือกรวบรวม เผยแพร่และโอนย้ายสารสนเทศที่มีความสำคัญ อีกทั้งยังประกอบด้วยความรู้และความชำนาญงานโดยจัดเก็บไว้ในฐานความรู้ขององค์การ ซึ่งความรู้เหล่านี้จะ ช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากการทำงานที่มักเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอโดยกระบวนการจะเริ่มต้นตั้งแต่ การระบุ ถึงความรู้ที่ต้องการสร้างรูปแบบของกาจัดเก็บความรู้เป็นทางการ ในการเพิ่มมูลค่าของความรู้นั้นทำได้

ด้วยการนำความรู้ไปใช้อีกบ่อยครั้งเท่าที่ต้องการ ดังนั้นในองค์การที่ประสบผลสำเร็จจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนความรู้ให้อยู่ในรูปแบบของทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคลและการเผยแพร่กระจายความรู้อย่างกว้างขวาง จนก่อให้เกิดฐานความรู้ขนาดใหญ่ที่สามารถเรียกใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาภายในองค์การแห่งการเรียนรู้และยังนำไปสู่การสร้างความรู้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีการปรับเปลี่ยนความรู้ให้ทันสมัยขึ้นอย่างไม่มีวันจบสิ้น โดยที่วัฏจักรด้านการจัดการความรู้มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

การจัดการความรู้สู่ความสำเร็จ

ปัจจุบันการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้หลายองค์การพยายามสร้างความแตกต่างให้กับธุรกิจของตนเอง เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการทำงาน เพื่อให้การทำงานนั้น สะดวกรวดเร็วลดความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น แต่ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการขับเคลื่อนองค์การให้เจริญก้าวหน้า นั่นก็คือ “บุคลากรในองค์การ” โดยบุคลากรในองค์การจะต้องมีการพัฒนาความรู้อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและนำไปสู่ประสิทธิผลขององค์การนั่นเอง ซึ่งการที่จะทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพมากขึ้นนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการเพิ่มคุณภาพของบุคลากร โดยการให้ความสำคัญกับความรู้ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่งขององค์การ

ดังนั้น เมื่อสรุปโดยภาพรวมจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการความรู้ประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการนำเอาการจัดการความรู้มาปฏิบัติในองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยความเข้าใจถึงวิสัยทัศน์พันธกิจและยุทธศาสตร์ขององค์การ เนื่องจากยุทธศาสตร์เป็นตัวบ่งบอกถึงทิศทางในทางปฏิบัติว่าองค์การควรทำงานอย่างไร เพื่อให้วิสัยทัศน์ที่ถูกกำหนดขึ้นสัมฤทธิ์ผลได้มากที่สุด และต้องสื่อสารถึงวิสัยทัศน์ขององค์การ ให้บุคลากรในองค์การเข้าใจอย่างชัดเจน
2. มีบุคลากรที่มีความสามารถมีทักษะในการเรียนรู้คิดทำสิ่งใหม่ๆ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ ตลอดจนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
3. ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้จะต้องมีผู้นำที่มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำและพร้อมให้การสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้ผู้ตามมีอิสระในการทำงานและได้พัฒนาตนเอง
4. โครงสร้างขององค์การ การจัดระบบโครงสร้างขององค์การที่กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีการติดต่อสัมพันธ์กันภายในและภายนอกองค์การเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดี
5. บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การเป็นแบบเปิดเผย ผู้ปฏิบัติงานร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดีมีความพึงพอใจในการทำงาน ไว้วางใจและยอมรับซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีค่านิยมร่วมกันและทำงานเป็นทีม
6. เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลและช่วยในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

7. ระบบการจัดการ มีการจัดระบบงานซึ่งมีบุคลากรรับผิดชอบ มีระบบและกลไกการนิเทศ และการประกันคุณภาพภายในอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

8. การเสริมแรง ให้การเสริมแรงแก่บุคลากรเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมความก้าวหน้าการยกย่องชมเชยและการให้รางวัล

แนวคิดเรื่องความรู้แนวพุทธ

พระพุทธศาสนามีความโดดเด่นเป็นพิเศษในเรื่องการพัฒนาปัญญา ทำให้ผู้ที่ศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์สามารถต่อสู้กับปัญหาได้ด้วยความสุขุมรอบคอบและด้วยปัญญา เราจะเป็นคนที่ยั้งสู้ปัญหา พระพุทธศาสนาสอนให้เรารักกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน มีความอดทน ไม่เบียดเบียนกัน ดังนั้นความรู้แนวพุทธ ก็คือ ปัญญานั้นเอง ปัญญาจะก่อเกิดได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ตามธรรม ตามความเหมาะสมแก่คนนั้นๆ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างหลักธรรม ดังต่อไปนี้

สังคหวัตถุ 4 ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช, 2539: เล่มที่ 21 ข้อ 32 หน้า 50-51) เป็นเกื้อกูลกันประสานสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันร่วมสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุขมั่นคงสามัคคีมีเอกภาพด้วยสังคหวัตถุ 4 คือ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2546, , หน้า 143)

1. ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก วาจาสดุดีมน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจงใจให้นิยมยินดี การพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์คือ (1) เว้นจากการพูดเท็จ (2) เว้นจากการพูดส่อเสียด (3) เว้นจากการพูดคำหยาบ (4) เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

3. อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

ตลอดระยะเวลาการทำงานร่วมกับชุมชนตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดสุรินทร์ ได้เรียนรู้ทักษะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีเป้าหมายในการผลิต

สินค้าชุมชนต้นแบบไว้เป็นแบบจำลองแห่งการเรียนรู้ และสร้างรายได้ ยกระดับเศรษฐกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็งด้วยต้นทุนภูมิสังคม สิ่งที่สำคัญยิ่งในการทำงานครั้งนี้คือ “ความร่วมมือร่วมใจกัน” กิจกรรมที่ทำต่างต้องใช้ความร่วมมือกันทั้งสิ้น การร่วมไม่ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาชุมชนก็จะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จไปได้

ทั้งนี้ตลอดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับสังคหวัตถุ 4 ที่เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น การมีเมตไตรื้อเพื่อเกื้อกูล “ทาน” คือ การให้ความรู้ ถ่ายทอดนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน อันได้แก่ กิจกรรมพัฒนานวัตกรรมในชุมชนจรเข้สามพันทั้งด้านความรู้และทักษะ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาทักษะความรู้ และคุณภาพชีวิต รวมทั้งมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลมีส่วนร่วมในการเปิดตลาดชุมชนแม่น้ำจรเข้สามพัน และโครงการ OTOP ส่วนกำนันผู้ใหญ่บ้านมีการประชุมรวมตัวกันห่าวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการในการนำนวัตกรรมเข้ามาสู่ชุมชน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดและเจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม OTOP และบุคลากรจากวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณ์ภูมิเข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินกระบวนการต่าง ๆ ในการพัฒนาชาวบ้านและชุมชน โดยมีการสื่อสาร “ปิยวาจา” ต่อกัน สร้างสัมพันธ์มิตรรวมกลุ่มสมาชิกที่มีความร่วมมือร่วมใจในชุมชนนี้ ถือเป็น “อัตถจริยา” และความสม่ำเสมอที่เกิดขึ้นทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในชุมชนนั้นเป็น “สมานัตตตา” จึงรวมกันเป็นธรรมของการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันที่เรียกว่า “สังคหวัตถุ 4” อย่างสมบูรณ์

แนวคิดเรื่องชีวิตวิถีใหม่

ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนชุดพฤติกรรม ในช่วงไวรัสตัวนี้ออกมาระบาดแล้วเปลี่ยนชีวิตเราไปอีกนาน ทำให้เราต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกันทั่วโลก จากที่เราเคยออกจากบ้าน เพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียน เราต้องหันมาทำทุกอย่างที่บ้าน หากมีความจำเป็นต้องออกจากบ้านไปซื้อของ หรือแม้กระทั่งไปพบแพทย์ เราต้องใส่หน้ากากเพื่อป้องกันโรค ต้องเว้นระยะห่างสำหรับบุคคล ล้างมือบ่อยๆนาน 20 วินาที เช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์ ฯ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้านธุรกิจและบริการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเปิดระบบลงทะเบียนออนไลน์ การใช้ระบบซื้อขายและบริการทางออนไลน์ สิ่งนี้ เกิดเป็นวิถีใหม่ในการดำรงชีวิต ซึ่งเมื่อเราจำต้องปฏิบัติกันเป็นปกติต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่งจนเกิดเป็นความพอใจ ในที่สุดทั้งหมดนี้ก็ได้กลายเป็น New Normal ในสังคมของเราท่านไปนั่นเอง (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.), หน้า <https://www.mhesi.go.th/index>. วันที่สืบค้น 12 ตุลาคม 2565)

ชีวิตวิถีใหม่ หมายถึง “New Normal” เหล่านี้ ถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับครอบครัวเหมือนกัน เพราะ หลายๆอย่างเป็นทักษะที่ลูกๆของเรา รวมถึงพ่อแม่เอง ก็ยังไม่เคยทำ ถือเป็นโอกาสดี ที่เราจะใช้จังหวะนี้ สอนลูกๆของเราในทักษะต่างๆ ซึ่งจะว่าไป หลายๆทักษะเหล่านี้ ถือเป็นทักษะจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 คือ (1) Learning Skills ทักษะแห่งการเรียนรู้ (2) Critical Thinking ความคิดเชิงคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา (3) Collaboration การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีม (4) Creativity ความคิดสร้างสรรค์, และ(5)

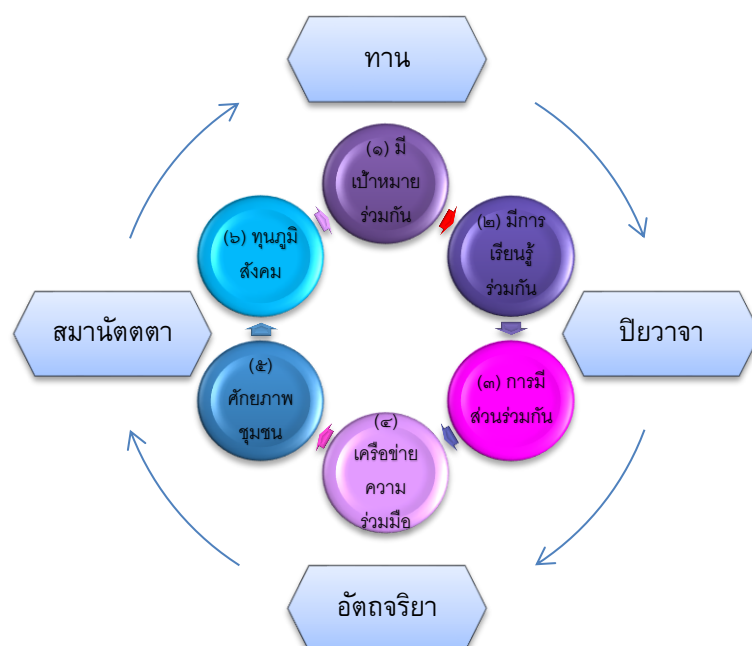
Communication การสื่อสาร (ลงทุนนม, หน้า <https://www.longtunmom.com>. วันที่สืบค้น 12 ตุลาคม 2565)

สรุปได้ว่าชุมชนวิถีใหม่ในมิติการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเชื่อมั่นและความศรัทธาในมนุษยชาติว่าทุกคนมีคุณค่าและมีความหมาย มีศักดิ์ศรี ศักยภาพหรือพลังความสามารถของมนุษย์เป็นอย่างมาก มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ถ้ามีโอกาส การพัฒนาชุมชนจึงต้องพัฒนาบุคคลให้มีความเสมอภาคในการดำรงชีวิต โดยใช้วิธีการให้การศึกษาละการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มปรัชญาของการพัฒนาชุมชนนี้มีความสอดคล้องกับปรัชญาการเมือง แบบเสรีประชาธิปไตยโดยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหลักการปกครองตนเองและกระจายอำนาจให้แก่ชุมชนท้องถิ่น เมื่อนำปรัชญาการพัฒนาชุมชนมาแปลงเป็นแนวคิดและหลักการพัฒนาชุมชน จึงเป็นการเน้นถึงการให้ความสำคัญกับคนว่า เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม และสามารถนำความรู้ ความสามารถ มาพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเองได้

การพัฒนาความรู้แนวพุทธสู่ชีวิตวิถีใหม่

การพัฒนาชุมชนมาแปลงเป็นแนวคิดและหลักการพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือกันภายในชุมชนเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม เลือกรผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อใช้เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบในการนำมาพัฒนา ผู้นำชุมชนได้เลือกรผลิตภัณฑ์เป็นการแปรรูปปลา และขนมไทยพื้นบ้าน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

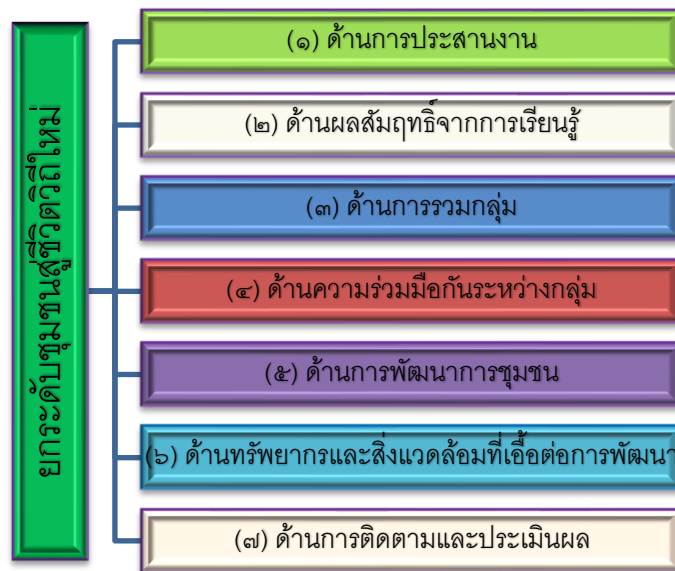
1. ถ่ายทอดความรู้แนวพุทธเพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่

แผนภาพที่ 1 ถ่ายทอดความรู้แนวพุทธเพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ : ที่มาของภาพโดยผู้เขียน

2. ยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่

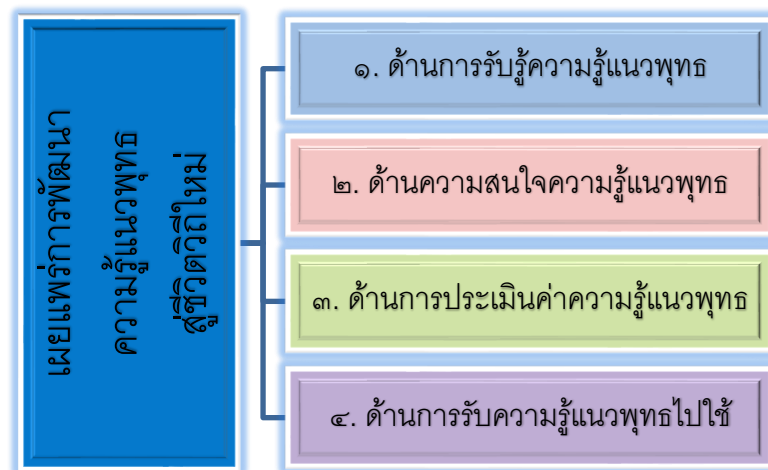
การติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน มีการเอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกันทั้งยังพึ่งพาอาศัยกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกันเป็นส่วนสำคัญของการจะทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งได้ เพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ จึงได้มีการแบ่งหลักการในการยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วม ตามแผนภาพที่ 2 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ : ที่มาของภาพโดยผู้เขียน

3. เผยแพร่การพัฒนาความรู้แนวพุทธสู่ชีวิตวิถีใหม่

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุพรรณบุรี และวิทยากรจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการถ่ายทอดทักษะความรู้ ความสามารถ และสร้างความเข้าใจเรื่องต้นทุนของชุมชน ทั้งยังทำความเข้าใจร่วมกันกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป้าหมายให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการรับการพัฒนาของชุมชน และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการแบ่งหลักการเพื่อเผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ ตามแผนภาพที่ 3 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แผนแม่บทการพัฒนาความรู้แนวพุทธสู่ชีวิตวิถีใหม่ :ที่มาของภาพโดยผู้เขียน

การสร้างพลังชุมชนนี้เป็นพื้นฐานในการสร้างความสนใจความสำเร็จก้าวแรกที่จะพัฒนาไปสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ต่อไป

บทสรุป

การพัฒนาความรู้แนวพุทธสู่ชีวิตวิถีใหม่ เป็นการยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่มีเป้าหมายร่วมกันด้วยการนำกระบวนการในการจัดการความรู้ซึ่งประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์เป็นต้น อีกทั้งยึดโยงเกาะเกี่ยวประโยชน์สาธารณะของสมาชิกโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เอื้ออาทรต่อกัน ประสานงานด้วยใจไพเราะ มุ่งประโยชน์ส่วนร่วม มีความเสมอภาคผูกพันกันจนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน พึ่งพิงตนเองได้ มีการพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ แผนแม่บทการจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ เป็นการถ่ายทอดทักษะความรู้ แนวพุทธ และสร้างความเข้าใจเรื่องต้นทุนของชุมชน ทั้งยังทำความเข้าใจร่วมกันเกิดความสอดคล้องกับความต้องการรับการพัฒนาของชุมชน และพัฒนาสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความสนใจในนวัตกรรม ถือเป็นความสำเร็จก้าวแรกที่จะพัฒนาไปสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนสู่ชีวิตวิถีใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

- กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม. (2560) **แนวทางการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมและขับเคลื่อนด้วยพลัง “บวร”**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2550). **การจัดการความรู้**. จังหวัดสงขลา: เทมการพิมพ์สงขลา.
- พรรณี สวนเพลง. (2552). **เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสำหรับการจัดการความรู้**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526) **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**, กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย.

2. วิทยานิพนธ์

- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2557). **การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนพอการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.), [ออนไลน์] “New Normal ชีวิตวิถีใหม่ และการปรับตัวในภาวะ COVID-19”. แหล่งข้อมูลจาก <https://www.mhesi.go.th/index.php>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2565]
- กระทรวงมหาดไทย, [ออนไลน์] **ร่างแผนปฏิบัติการ**, ข้อมูลจาก <http://www.stabundamrong.go.th>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2563]
- ลงทุนนม, [ออนไลน์] **New Normal/ ชีวิตวิถีใหม่** ของเราเป็นอย่างไร?, ข้อมูลจาก <https://www.longtunmom.com>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2565]